

Dataretentie: tweemaal struikelen over dezelfde steen

Bijna ongemerkt stemde het parlement op 4 mei de nieuwe dataretentiewet. Providers en telecommaschappijen zijn voortaan verplicht al onze communicatiegegevens – telefoon, mail, sociale media, ons surfparcours... – te bewaren voor het geval het gerecht of de staatsveiligheid erom vragen. De regering heeft het over een 'herstelwet'. Vorig jaar heeft het Grondwettelijk Hof een gelijkaardige wet vernietigd. Nu wordt ze dus 'hersteld'.

Het punt van het Grondwettelijk Hof, dat door het Europees Hof van Justitie en zes grondwettelijke hoven van Europese lidstaten wordt gedeeld, is helder: het massaal in bulk verzamelen van alle communicatiegegevens van iedereen is totaal disproportioneel met het nagestreefde doel, zware criminaliteit en terrorisme aanpakken. Het opslaan van die data, zeggen de Hoven, moet zich toespitsen op de concrete gevallen van zware criminaliteit en terrorisme. Citaat: *'Dit vage gevoel gecontroleerd te worden kan een bepalende invloed hebben op de uitoefening door Europese burgers van hun vrijheid op meningsuiting en van informatie.'*

De 'herstelwet' veegt dat bezwaar gewoon van tafel. Het basisprincipe –'Verzamel alles, massaal en in bulk!' – blijft. Ook voor artsen, journalisten en advocaten, beroepsgroepen met een beroepsgeheim. En is daar een argumentatie voor? In de memorie van toelichting bij de wet staat gewoon dat het 'niet mogelijk is om bij de opslag van de data een onderscheid te maken in functie van de personen', zoals het Hof eist. Moet er nog zand zijn?

Hebben criminelen en terroristen zonder zo'n draak van een wet vrij spel? Het is een terechte vraag. Het is ook de vraag naar in hoeverre we de vrijheid willen opofferen voor de veiligheid. Dat de beschikbaarheid van communicatiedata kan bijdragen aan de aanpak van misdrijven en het opsporen van bedreigingen, is juist. Maar doen alsof gerecht en staatsveiligheid in deze met lege handen staan? Ho maar! Na *nine eleven* kregen ze in ijlt tempo nieuwe onderzoeksmethoden en bevoegdheden toegewezen: DNA-onderzoek, het biometrisch paspoort, cameratoezicht, grootschalige gegevensbestanden, aftap van telecommunicatie... Met daar bovenop een gamma onderzoeks- en inlichtingenmethoden, tot en met het hacken van computers. De tragische gebeurtenissen van de afgelopen maanden hebben net aangetoond dat de veiligheidsdiensten het teveel aan gegevens niet kunnen verwerken. Overdaad schaadt, ook bij de strijd tegen terreur. Preventieve aanpak en screening van potentieel gevaarlijke individuen kan nu al perfect, met de scala aan mogelijkheden van justitie en staatsveiligheid. De privacy van iedereen opofferen, is helemaal niet nodig.

De ministers Geens en De Croo zeggen dat een betere controle op de inzage zelf en op de bewaring van de gegevens zal worden ingebouwd. Maar dat verandert geen sikkepit aan de massale verzameling en bewaring van ons aller communicatiegegevens en dat is het wezenlijke punt van kritiek van de Hoven. Alsof een kaduke fiets terug rijvaardig is door er wat nieuwe remmen op te plaatsen.

In het parlement vroegen de oppositiepartijen om een grondig maatschappelijk debat waarin ze ook mensenrechtenexperts wilden horen. Dat werd afgewezen. Nochtans gaat het hier over de ernstigste intrusie op de privacy van de burgers sinds 1945. Het Duits grondwettelijk Hof formuleert de kwestie letterlijk zo: *'(Het gaat om) een bijzonder zware ingreep tegen de rechten van de burgers met een reikwijdte die de rechtsorde tot nu toe niet gekend heeft.'* Dat zo'n 'historische' wet op een drafje door het parlement wordt gejaagd, ondanks de nietigverklaring van de vorige wet door het Grondwettelijk Hof, is verontrustend. Slotsom: met z'n allen opnieuw procederen voor het Grondwettelijk Hof?

Raf Jaspers*

* Raf Jaspers is advocaat bij PROGRESS Lawyers Network en auteur van *Big Brother in Europa (EPO)*.